

Sygn. akt VIII C 778/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2022 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy Justyna Stelmach

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Ławniczak

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2022 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. T. (1), R. T. (1)

przeciwko A. M.

o zachowek

1. zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 27.142,65 zł (dwadzieścia siedem tysięcy sto czterdzieści dwa złote sześćdziesiąt pięć groszy) tytułem zachowku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 20 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałej części;
3. zasądza od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 4.910,95 zł (cztery tysiące dziewięćset dziewięć złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;
4. obciąża pozwaną obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwoty 1.810,36 zł (tysiąc osiemset dziewięć złotych trzydzieści sześć groszy) tytułem nieuiszczonych wydatków;
5. obciąża każdego z powodów obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzew w Łodzi kwoty po 100,58 (sto złotych pięćdziesiąt osiem groszy) tytułem nieuiszczonych wydatków.

Sygn. akt VIII C 778/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 stycznia 2020 roku powodowie M. T. (1) i R. T. (1) wnieśli o zasądzenie od pozwanej A. M. kwot po 30.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 marca 2019 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu, powodowie, reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika wskazali, że 3 marca 2018 r. zmarła J. D. (1). Spadek po niej w ramach dziedziczenia ustawowego przypadłby jej córce pozwanej A. M. oraz dzieciom nieżyjącej już córki B. T. tj. powodom M. i R. T. (1). W toku postępowania spadkowego został ujawniony testament, zgodnie z którym całość spadku odziedziczyła pozwana A. M.. Powodowie nie zostali wydziedziczeni, zatem mają oni uprawnienie do żądania zapłaty kwoty w wysokości 1/8 masy spadkowej. W skład spadku po J. D. (2) wchodzi

mieszkanie położone w Ł. o pow. ok. 50 m kwadratowych o wartości nie mniejszej niż 240.000 zł. Zdaniem powodów spadkodawczyni pozostawiła po sobie również oszczędności, ale ich wartość nie jest znana.

(pozew k. 4-6)

Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2020 roku stwierdzono niewłaściwość miejscową i przekazano sprawę Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Widzewa w Łodzi jako rzeczowo i miejscowo właściwemu.

(postanowienie k. 29)

Pismem z dnia 28 sierpnia 2020 roku pozwana, przez pełnomocnika będącego adwokatem, wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. W piśmie tym wskazano, iż pozwana nie uznaje roszczenia objętego pozvem z przyczyn wymienionych w piśmie z 5 maja 2019 r., skierowanym do pełnomocnika powodów. Podano, że w skład spadku wchodzi mieszkanie o wartości 170.000 zł, a także ruchomości tj. meble o wartości ok. 6.000 zł, rzeczy osobiste zmarłej, książki, przedmioty gospodarstwa domowego o wartości ok. 5.000 zł oraz biżuteria o wartości ok. 12.000 zł, wskazując, iż ruchomości te są w posiadaniu powodów. Nadto, jeszcze za życia J. D. (1) powodowie otrzymali od niej kwotę 26.495,73 zł pochodzącą z kredytu wziętego przez zmarłą w G. (...) Bank, w całości przeznaczoną dla p. J. i spłacaną przez zmarłą, kwotę 36.412,74 zł pochodzącą z kredytu wziętego przez zmarłą w A. Bank, a w całości przeznaczoną dla p. J. i przede wszystkim pana R. i spłacanego przez zmarłą, kwotę 8.834,43 zł pochodzącą z kredytu wziętego przez zmarłą w (...)P., a w całości przeznaczoną dla p. J. i p. R. i spłacanego przez zmarłą, a także inne darowizny przekazane na rzecz powodów tj. 20.000 zł, 15.000 zł, 20.000 zł, 1.300 zł, 4.797 zł (za ogrodzenie nieruchomości na rzecz powodów). Nadto, powodowie co najmniej przez 12 lat korzystali ze środków, jakie otrzymywała zmarła tytułem świadczeń emerytalnych. Podniesiono także, że dochodzone roszczenie jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, bowiem w dniu 4 lipca 2017 r. spadkodawczyni została usunięta z mieszkania przez M. T. (1), mimo przysługującej jej służebności osobistej mieszkania. Od tej pory pozwana opiekowała się spadkodawczynią, zaś powodowie nie wypełniali wobec babki jakichkolwiek powinności wynikających z faktu pokrewieństwa.

(pismo pełnomocnika pozwanej wraz z wnioskiem o przedłużenie terminu k. 43-44v.)

Pismem z dnia 10 września 2020 roku pełnomocnik pozwanej podtrzymała wszelkie zarzuty, twierdzenia i wnioski wymienione w piśmie nadanym 28 sierpnia 2020 r. Podniesiono również, że w skład spadku wchodzi także zobowiązania tj. kredyt w A. Bank. Zakwestionowano również wartość mieszkania, wskazaną w pozwie.

(pismo pełnomocnika pozwanej – uzupełnienie odpowiedzi na pozew k. 49-49v.)

Do dnia zamknięcia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2018 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział II Cywilny, stwierdził, że spadek po J. D. (3) z domu P., zmarłej w dniu 3 marca 2018 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28 września 2015 roku, otwartego i ogłoszonego w dniu 28 listopada 2018 roku, nabyła córka A. M..

(postanowienie k. 13)

W skład spadku po J. D. (1) wchodzi nieruchomość lokalowa nr 37 położona w Ł. przy ul. (...) o powierzchni 47,22 m², uregulowana w księdze wieczystej o nr (...) i prawo współwłasności w udziale (...) nieruchomości wspólnej działki gruntu oznaczonej jako 56/46 i 70/84 oraz w częściach wspólnych budynku i urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali, uregulowane w księdze wieczystej o nr (...).

(okolicość bezsporna)

Wartość ww. nieruchomości lokalowej według stanu na dzień 3 marca 2018 roku, a według cen aktualnych wynosi 241.000 zł. Ww. lokal położony jest w budynku mieszkalnym niskiej zabudowy wielorodzinnej z lat siedemdziesiątych XX wieku na piątej kondygnacji. Na dzień 3 marca 2018 roku w skład lokalu wchodziły 3 pokoje, kuchnia, łazienka z wc i przedpokój. Układ pomieszczeń nie był rozkładowy. Wejście z kuchni oraz do korytarza, z którego jest wejście do małych pokoi było z pokoju dużego. Lokal wyposażony był w instalację elektryczną, wodociągową, gazową, kanalizację sanitarną, ciepłą oraz domofon. Stolarka okienna z PCV. Drzwi wejściowe były pływocne z okresu budowy budynku. Drzwi wewnętrzne do pomieszczenia łazienki, kuchni, dużego pokoju były drewniane. Pokoje wyposażone w nielakierowany parkiet, ściany wykończone zwykłym tynkiem i malowane. Kuchnia wyłożona płytkami ceramicznymi, ściany wykończone tynkiem zwykłym i malowane. Łazienka wykończona glazurą i terakotą. Przedpokój wyłożony posadzką – płytkami PCV z okresu budowy budynku, ściany wykończone tynkiem zwykłym i wyłożone boazerią. Pod kątem potencjalnego nabywcy lokal kwalifikował się do remontu. Lokalizacja lokalu była bardzo atrakcyjna, kondygnacja zła, powierzchnia lokalu korzystna, stan techniczny i standard lokalu mało korzystny.

(opinia z zakresu szacunku nieruchomości k. 164-192, pisemna opinia uzupełniająca k. 214-216, ustna opinia uzupełniająca – nagranie od 00:02:05 do 00:24:47 protokołu rozprawy z dnia 1 kwietnia 2022 roku)

Spadkodawczyni pozostawiła po sobie również dług w postaci kredytu w (...) Bank S.A. udzielonego spadkodawczyni umową o kredyt konsolidacyjny zawartej w dniu 26 stycznia 2017 roku na kwotę 28.476,19 zł przeznaczony na potrzeby kredytobiorcy w kwocie 3.800 zł, spłatę zobowiązań kredytobiorcy z tytułu umowy kredytu niecelowego oraz studenckiego na rachunek prowadzony w (...) Bank S.A. w wysokości 20.120 zł oraz zapłatę kosztów prowizji od udzielonego kredytu w kwocie 1.993,33 zł, jednorazowej opłaty z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia na życie w wysokości 2.562,86 zł.

Wyrokiem tut. Sądu z dnia 3 listopada 2021 roku w sprawie o sygn. akt II C 735/20 w sprawie z powództwa (...) Bank S.A. z siedzibą w W. przeciwko A. M. zasądono od pozwanej na rzecz (...) Bank S.A. w W. kwotę 23.858,77 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 4.816 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz oddalono powództwo w pozostałym zakresie. Wyrok ten jest prawomocny od dnia 28 grudnia 2021 roku i dotyczy on ww. kredytu udzielonego spadkodawczyni jeszcze z za jej życia. Pozwana w dniu 17 grudnia 2021 roku spłaciła opisany dług w kwocie 23.858,77 zł.

(wezwanie do zapłaty k. 252, pozew o zapłatę w postępowaniu upominawczym k. 254-255, umowa o kredyt konsolidacyjny k. 256-259v., historia rachunku kredytowego k. 260-261, wyciąg z ksiąg bankowych k. 262, wyrok k. 240)

J. D. (1) miała dwie córki tj. pozwaną A. M. oraz B. T.. B. T. zmarła w dniu 7 sierpnia 2017 roku tj. przed śmiercią J. D. (2) i pozostawiła po sobie dzieci tj. powodów M. T. (1) oraz R. T. (1).

(akty stanu cywilnego k. 9-12)

W rodzinie stron była niepisana umowa, że skoro są trzy mieszkania i troje wnucząt, to każdy z nich otrzyma mieszkanie. M. T. (1) otrzymała mieszkanie w Ł. przy ul. (...) po śmierci babci pozwanej, a prababci powodów. R. T. (1) otrzymał mieszkanie w K., zaś P. M. miał otrzymać mieszkanie przy ul. (...) w Ł., czego wyrazem był testament z 28 września 2015 r. powołujący do spadku pozwaną.

(dowód z zeznań świadka P. M. – nagranie od 00:05:33 do 01:23:55 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku)

J. D. (1) do 2005 roku mieszkała sama, M. i R. T. (2) często przyjeżdżali do niej na wakacje i w weekendy. W 2005 r. po śmierci męża J. D. (1) i wyprowadzce męża B. T. spadkodawczyni pomieszkiwała u niej w W., wracała do Ł. z powodami na czas nauki R. T. (1) w liceum i na czas studiowania M. T. (1) na Politechnice (...). Przeprowadzka spadkodawczyni do W. była podyktowana również tym, że stan zdrowia jej córki B. pogorszył się, stwierdzono u niej

guz trzustki. W grudniu 2016 r. B. T. zachorowała na zapalenie płuc, była po operacji kobiecej oraz woreczka, pojawiły się pierwsze sygnały o przerzutach.

(dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

R. T. (1), gdy był w liceum, mieszkał ze spadkodawczynią w mieszkaniu w Ł.. Spadkodawczyni zaczęła mieć do niego pretensje, że jak wracał on do domu, to nie miał ochoty z nią rozmawiać. Pewnego ranka wypadł mu talerz z dłoni i spadkodawczyni kazała mu się wyprowadzać, bardzo się zdenerwowała.

M. T. (1) również mieszkała przez pewien czas w mieszkaniu spadkodawczyni w Ł.. Wyprowadziła się ona w 2012 roku wobec konfliktu między spadkodawczynią a B. T..

(dowód z przesłuchania powodów: R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r., M. T. (1) – nagranie od 00:51:15 do 01:34:47 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

9 czerwca 2016 roku B. T. darowała na rzecz R. T. (1) mieszkanie nr (...) położone w K. przy ul. (...), zaś R. T. (1) darowiznę przyjął. Tym samym aktem notarialnym ustanowiono na rzecz B. T. i na rzecz J. D. (1) nieodpłatną dożywotnią służebność mieszkania.

(akt notarialny k. 65-67v.)

11 kwietnia 2017 roku J. D. (1), A. M., B. T. sprzedały na rzecz małżonków M. i K. Z. udziały w zabudowanej nieruchomości położonej w J. przy ul. (...), gminie A. tj. J. D. (1) sprzedała udziały w wysokości 4/6 za cenę 80.000 zł, zaś pozwana oraz B. T. udziały po 1/6 za cenę w kwocie po 20.000 zł.

(akt notarialny k. 68-71)

Po darowiznie mieszkania w K. na rzecz R. T. (1), powodowie wraz ze swoją matką B. T. i babką J. D. (1) mieszkali wspólnie. Pokój zajmowany przez spadkodawczynię został urządzony w meble przez B. T.. Relacje były ciepłe, ale zdarzały się konflikty. J. D. (1) była osobą wymagającą, zawsze musiała mieć ostatnie zdanie. J. D. (1) prowadziła z B. T. wspólne gospodarstwo domowe, jej emerytura w kwocie 1.368,16 zł była oddawana na życie. Spadkodawczyni miała rachunek bankowy w A. Bank. Dostęp do tego rachunku miała również B. T. oraz M. T. (1).

(dowód z przesłuchania powodów: R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r., M. T. (1) – nagranie od 00:51:15 do 01:34:47 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku, dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

Z rachunku nr (...) należącego do J. D. (1) dokonano następujących przelewów:

- 1) 4 marca 2017 r. w kwocie 700 zł na rzecz B. T.,
- 2) 3 kwietnia 2017 r. w kwocie 800 zł na rzecz B. T.,
- 3) 20 kwietnia 2017 r. w kwocie 4.797 zł na rzecz (...) M. G.,
- 4) 20 kwietnia 2017 r. w kwocie 20.000 zł na rzecz B. T..

(historia rachunku k. 53-60)

Powodowie często podróżowali, w tym za granicę. Wyjazdy te były finansowane ze środków własnych powodów lub z pomocą ich ojca.

(dowód z zeznań świadka A. T. – nagranie od 00:05:15 do 00:48:10 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku, dowód z przesłuchania powodów: R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r., M. T. (1) – nagranie od 00:51:15 do 01:34:47 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

Konflikty między spadkodawczynią a powodami dotyczyły częstych wyjazdów powodów podczas choroby ich matki. Podczas jednej z hospitalizacji B. T., spadkodawczyni pozostała bez dostępu do środków na swoim rachunku, ponieważ dokumenty dotyczące tego rachunku były w pokoju B. T.. Spadkodawczyni zwróciła się o pomoc do pozwanej w tej sprawie. Po zalogowaniu się na rachunek spadkodawczyni okazało się, że ubyły pieniądze zgromadzone na rachunku. Okazało się również, iż komputer spadkodawczyni został wyczyszczony z oprogramowania. Spadkodawczyni zwróciła się o wyjaśnienie tej kwestii do M. T. (1), przy rozmowie tej była również pozwana, która również zaangażowała się w konflikt między J. D. (1) a M. T. (1). Zarzucono powodce niewłaściwy styl życia. Wobec zaangażowania pozwanej w konflikt, została ona 3 lipca 2017 r. wyrzucona przez B. T. ze szpitala. 4 lipca 2017 r. (w dniu urodzin M. T. (1) i J. D. (1)) podczas wizyty pozwanej w mieszkaniu w K., J. D. (1) zapytała M. T. (1), dlaczego ta poskarżyła się na pozwaną B. T. i jak ona widzi aktualną sytuację. Wtedy M. T. (1) zażądała opuszczenia przez J. D. (1) mieszkania, wyznaczyła jej termin do 6 lipca 2017 r. na opuszczenie mieszkania, klucze do niego miała pozostawić w skrzynce na listy. 6 lipca 2017 r. J. D. (1) wyprowadzała się z mieszkania w K., zabrała ona ze sobą obrazki i rzeczy osobiste, zaś pozostawiła ubrania zimowe, oraz urządzenia gospodarstwa domowego np. sokowirówkę, maszynę do jogurtu. Spadkodawczyni wzięła również ze sobą psa B. T., ale oddała go powodce następnego dnia, kiedy ta po niego przyjechała.

(dowód z zeznań świadka P. M. – nagranie od 00:05:33 do 01:23:55 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku, dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

M. T. (1) przysłała do E. C. i pożałowała jej się, że w mieszkaniu w K. są babcia z ciotką i doszło do nieprzyjemnego incydentu. Powódka była zdenerwowana, płakała, mówiła, że spadkodawczyni z pozwaną zarzuciły jej niewłaściwy styl życia.

(dowód z zeznań świadka E. C. nagranie od 00:43:11 do 01:10:40 protokołu rozprawy z 27 listopada 2020 roku)

Podczas wyprowadzki J. D. (1) z mieszkania w K. powód R. T. (1) przebywał w Norwegii. Dostał on od siostry telefon z informacją, że jego babcia wyprowadziła się. Nie szukał on kontaktu z babcią, bo czuł do niej żal, poczuł się oszukany. Odebrał on wyprowadzkę babci tak, jakby ona opuściła jego matkę.

(dowód z przesłuchania powoda R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r.)

B. T. zmarła 7 sierpnia 2017 roku. M. T. (1) chciała pochować matkę w miejscu, w którym była pochowana jej prababcia. Na tym tle doszło również do konfliktu między powódką a spadkodawczynią i pozwaną. Ostatecznie B. T. została pochowana w innym, wykupionym miejscu.

(dowód z zeznań świadka A. T. – nagranie od 00:05:15 do 00:48:10 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku, dowód z przesłuchania M. T. (1) – nagranie od 00:51:15 do 01:34:47 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku, dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

Na przełomie września i października 2017 roku J. D. (1) i R. T. (1) skontaktowali się ze sobą w celu zrzeczenia się służebności mieszkania. J. D. (1) zaproponowała wnukowi, aby on spłacił jej kredyt, a ona zrzeknie się służebności, ale podczas pierwszej rozmowy nie była w stanie określić kwoty. Powód rozważał sprzedaż mieszkania więc przystał na propozycję babci i były między nim w tym celu 2-3 rozmowy telefoniczne. Podczas jednej z tych rozmów powód słyszał w tle głos pozwanej, która przekrzykiwała babcię, podwyższając kwotę ewentualnego zobowiązania. Ostatecznie ustalono kwotę 30.000 zł. Powód miał przyjechać na obiad, dać spadkodawczyni pieniądze i zaufać jej, że spadkodawczyni zrzeknie się służebności. Ostatecznie nie doszło ani do przekazania umówionej kwoty ani do zrzeczenia się służebności, ponieważ zachowanie spadkodawczyni nie było dla niego wiarygodne. Zrezygnował on ze

spotkania, następnie wyraził on wolę załatwienia tej sprawy ale u notariusza. W odpowiedzi na powyższe kwota za którą spadkodawczyni miała zrzec się służebności wzrosła. Z tego powodu powód nie dążył do kolejnego spotkania.

(dowód z przesłuchania powoda R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r.)

Powyżej wskazana kwestia zrzeczenia się służebności mieszkania w zamian za określoną kwotę była poruszana również w korespondencji mailowej prowadzonej między spadkodawczynią a powodem. Nie pisała ona maili samodzielnie, ale dyktowała i kontrolowała to co miało być napisane lub przesłane. W tworzeniu maili swoją pomoc spadkodawczyni oferowali pozwana oraz jej były mąż T. M.. W mailu z dnia 7 grudnia 2017 r. zwróciła się ona do wnucząt o poważne potraktowanie jej próśb tj. zameldowanie jej w mieszkaniu w K., zwrot wziętych bez jej zgody pieniędzy z jej konta (kwotę miała znać M. T. (1)), zwrot kwoty poniesionej na ogrodzenie, spłaceniu kredytu studenckiego w kwocie 600 zł miesięcznie. Spadkodawczyni dała powodom czas do końca grudnia, zażądała również zwrotu swoich rzeczy oraz rzeczy jej córki A..

Mailem z dnia 21 grudnia 2017 r. powód odpowiedział, zwracając się do babci „dzień dobry Pani J. D. (1)”. Wypowiedział się on, że pismo sporządzone przez spadkodawczynię jest nieprofesjonalne jak na dokument stworzony po konsultacji z prawnikiem. Zwrócił on uwagę, że za każdym razem kwota ewentualnego zobowiązania wzrastała, zaś podczas jednej z rozmów słychać było przekrzykiwania pozwanej, która podwyższała kwoty rzekomego zobowiązania. Oświadczył on również, że jego dotychczasowa oferta jest nieaktualna.

Mailem z 22 grudnia 2017 r. spadkodawczyni odniosła się do użytej przez powoda formy (...). Odniosła się również do kwot, o których wspominał powód i nazwała je „śmiesznymi”. Wskazała na minimalne wynagrodzenie w Polsce, średnią długości życia kobiet. Określiła, iż propozycja powoda sprowadza się do kwoty 185,15 zł brutto i podała, że to nie starczy na opłaty mieszkaniowe. Podała też minimum socjalne gospodarstwa emeryckiego (1.123,30 zł). Powołała się na art. 913 k.c. i 914 k.c. dotyczących zamiany umowy dożywocia na dożywotnią rentę.

W odpowiedzi na powyższe powód w dniu 24 grudnia 2017 r. napisał, iż prosi o poważne podejście do sprawy, oczekuje on pisma z sądu, „miejsca na dialog już nie ma”.

(wydruk korespondencji mailowej k. 51-52, dowód z zeznań świadka T. M. – nagranie od 01:43:47 do 02:21:32 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku, dowód z przesłuchania powoda R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r., dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

Po opuszczeniu mieszkania w K. J. D. (2) żaliła się innym osobom, w tym sąsiadom, na wnuki. Mówiła, że nie ma dostępu do swojego konta bankowego Mówiła, że ma żal do wnuków. Podzieliła się, że M. T. (1) wyrzuciła ją z mieszkania, mimo prawa dożywocia po tym jak chciała wyjaśnić sytuację związaną z brakującymi na jej rachunku pieniędzmi. Niektórym osobom pokazywała również wydrukowaną korespondencję mailową prowadzoną z R. T. (1). Czuliła się zraniona faktem, iż w korespondencji tej wnuk zwrócił się do niej „per Pani”, a nie (...). Żaliła się też, że wzięła na potrzeby powoda kredyt. G. J. poskarżyła się, że B. T. pobierała jakieś pieniądze z jej rachunku bankowego bez jej wiedzy.

(dowód z zeznań A. A. (2) nagranie do 00:41:10 protokołu rozprawy z dnia 27 listopada 2020 roku, dowód z zeznań G. J. nagranie od 01:23:41 do 01:45:36 protokołu rozprawy z dnia 27 listopada 2020 roku, dowód z zeznań M. P. nagranie od 01:47:31 do 02:10:56 protokołu rozprawy z dnia 27 listopada 2020 roku, dowód z zeznań M. W. nagranie od 01:25:23 do 01:42:54 protokołu rozprawy z 8 grudnia 2020 roku, dowód z zeznań T. A. nagranie od 02:23:14 do 02:36:30 protokołu rozprawy z 8 grudnia 2020 roku)

W grudniu 2017 roku J. D. (1) wyraziła chęć wydziedziczenia powodów. Udała się w tym celu po poradę do kancelarii adwokackiej, była z nią wtedy pozwana. Spadkodawczyni rozmawiała na ten temat z panią adwokat i miała podjąć decyzję, ale odłożyła ją w czasie, ponieważ stwierdziła, że są święta i to nie jest odpowiedni czas. Miała podjąć decyzję

po święcie T.. Po świętach spadkodawczyni dostała zapalenia płuc, straciła przytomność, została przewieziona do szpitala, leżała pod respiratorem. Zmarła 3 marca 2018 roku.

(dowód z zeznań świadka T. M. – nagranie od 01:43:47 do 02:21:32 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku, dowód z przesłuchania pozwanej nagranie od 01:35:54 do 02:37:05 protokołu rozprawy z dnia 26 lutego 2021 roku)

Podczas pobytu w szpitalu spadkodawczyni, R. T. (1) odwiedził ją. Była ona wtedy nieprzytomna. Powód rozmawiał z lekarzem na temat jej stanu zdrowia.

(dowód z zeznań świadka T. M. – nagranie od 01:43:47 do 02:21:32 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku, dowód z przesłuchania powoda R. T. (1) – nagranie od 02:47:25 do 03:52:24 protokołu rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 roku)

Pełnomocnik powodów skierował do pozwanej list z dnia 6 marca 2019 r., w którym poprosił on o określenie w jakiej wysokości i w jaki sposób jego mocodawcy mogą spodziewać się kwot stanowiących równowartość 1/8 wartości spadku. Pozwana, przez pełnomocnika, odpowiedziała na list pismem z dnia 6 maja 2019 r., w którym poinformowała, że nie uznaje roszczenia powodów, wskazując m. in. że część rzeczy zmarłej zostało zatrzymanych przez powodów, nadto wskazano, iż powodowie otrzymali różne kwoty uzyskane z kredytów i środków własnych zmarłej, nadto powołano się na to, iż roszczenie powodów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

(list z dowodem nadania k. 14-16, odpowiedź na lis k. 17-18)

Powyższy stan faktyczny Sąd oparł na wyżej wskazanych dowodach, w tym dokumentach, zeznań świadków, dowodu z opinii biegłego ds. szacunku nieruchomości, a także na dowodach z przesłuchania stron.

Sąd przy dokonywaniu ustaleń faktycznych nie oparł się na dowodzie z zeznań świadka R. C., bowiem świadek ten nic nie wiedział na temat relacji rodzinnych, rozliczeń finansowych, a także składu majątku spadkowego po J. D. (2). Wiedział on jedynie, że J. D. (2) wyprowadziła się „jakby nocą”, ale nie rozmawiał on o przyczynach wyprowadzki spadkodawczyni z mieszkania w K..

Sąd oparł się za to na dowodzie z opinii z zakresu szacunku nieruchomości uznając ją za istotny dowód ustalający wartość istotnego składnika majątkowego tj. mieszkania przy ul. (...) w Ł.. Zdaniem Sądu opinii ta jest spójna, jasna i logiczna, zaś wszelkie wątpliwości stron co do przyczyn wydania takiej opinii (co do kwalifikacji cech lokalu w taki a nie inny sposób) zostały rozwiane na rozprawie w dniu 1 kwietnia 2022 r. podczas ustnej opinii uzupełniającej wydanej przez biegłą B. D.. Ostatecznie opinia ta nie była przez strony kwestionowana.

Sąd oparł się też na zeznaniach świadków (oprócz R. C.), uznając je za wiarygodne. Należy wskazać, iż większość świadków znała relacje między powodami, pozwaną a spadkodawczynią z opowiadań spadkodawczyni. Nie byli oni bezpośrednimi świadkami konfliktów. Dlatego też Sąd ma świadomość, iż depozycje świadków są nacechowane negatywnym stosunkiem do powodów przekazanych im przez samą spadkodawczynię, która - co jest niezaprzeczalne - opisywała konflikt z wnukami jedynie mając na względzie swoją perspektywę, nacechowaną subiektywnymi odczuciami i ocenami zachowań osób w nich uczestniczących. Jednocześnie należy wskazać, iż niespójności wewnętrzne i zewnętrzne w zeznaniach świadków wynikają z upływu czasu od wydarzeń mających miejsce w 2017 roku. Nie sposób też nie zauważyć, iż niektórzy ze świadków byli mniej lub bardziej zaangażowani w konflikt między spadkodawczynią a powodami (P. M., T. M.), dlatego też ich wypowiedzi opisujące fakty są nacechowane subiektywną (negatywną wobec powodów) oceną. Jak przyznał T. M. pomagał on w formułowaniu wiadomości mailowej adresowanej przez spadkodawczynię do wnuków, a właściwie starał się przygotować teściową do sformułowania maila. Podobnie jest z depozycjami P. M., który używał sformułowań ocennych, np. „ten R., który spędził 3 lata mieszkając z babcią, teraz pisze e-maila per pan, per pani”. (k. 125). Sąd zauważa, że relacje te pokazują tylko „jedną stronę medalu”, ale nie zapomina – przy ustalaniu stanu faktycznego i przy wydawaniu wyroku – że jest jeszcze „druga strona owego medalu”, na którą również wskazują pośrednio zeznania owych świadków, a także stron.

Sąd uznał za to za niewiarygodny dowód z przesłuchania powodów w zakresie w jakim podawali oni, że decyzja o wyprowadzce babci była dobrowolna, niczym niewymuszona i wynikała raczej z tego, że nie chciała się już opiekować swoją córką B. T. (jak podawał R. T. (1)) bądź z braku finansowych perspektyw w obliczu śmierci córki (jak podawała M. T. (1)). Zeznania te nie są spójne z pozostałym materiałem dowodowym, choćby z relacjami innych świadków. Należy również zauważyć, że E. C., która zeznawała na korzyść powodów, zrelacjonowała pośrednio inny przebieg tych wydarzeń, bowiem wspomniała o konflikcie spadkodawczyni, pozwanej i powódki. Zdaniem Sądu przyczyną opuszczenia mieszkania w K. był narastający obopólny konflikt między powódką (a następnie powodem) a spadkodawczynią i pozwaną. Wynikał on z faktu, iż spadkodawczyni zarzuciła M. T. (1), iż ta pobierała pieniądze bez jej wiedzy. Okoliczność ta nie znalazła potwierdzenia w materiale dowodowym, bowiem trzeba mieć na względzie (co przyznała również pozwana), że dostęp do rachunku miała również B. T., zaś spadkodawczyni i jej córka prowadziły wspólne gospodarstwo domowe, w tym rozliczały się wspólnie z czynszu. Nadto, pieniądze które miały być pobrane bez zgody spadkodawczyni zostały przelane na rachunek B. T.. Do tego doszły zarzuty dotyczące częstych podróży powódki, braku opieki nad matką, braku dostępu do środków, przy zaangażowaniu pozwanej w konflikt, która również zarzuciła powódce niewłaściwe zachowanie doprowadziło najpierw do powstania konfliktu na relacji B. T. a spadkodawczyni i pozwana (wyrzucenie ze szpitala 3 lipca 2017 r.) a następnie nakaz opuszczenia mieszkania wyrażony przez M. T. (2) wobec spadkodawczyni. Należy również zauważyć, iż R. T. (1) stał się później częścią wskazanego konfliktu, mimo że sam nie podejmował decyzji co do nakazu opuszczenia mieszkania przez spadkodawczynię, mimo że był on właścicielem owego mieszkania. Dopiero w konflikt ten zaangażował się aktywnie w obliczu oczekiwań finansowych spadkodawczyni (oraz pozwanej, aktywnie uczestniczącej w negocjacjach), o czym świadczy również forma kierowana do spadkodawczyni „per Pani”, a także złośliwości wyrażone w mailach. Spadkodawczyni również takimi złośliwościami się wykazywała w korespondencji kierowanej do powoda.

Sąd zauważa również, że załączona korespondencja mailowa jest wybiórcza, bowiem są w niej informacje o mailach ze wcześniejszego okresu z 27 listopada 2018 r., jednak tekst tych maili został ukryty, są to maile przekazywane do pozwanej (k. 51v.)

Warto również podkreślić, że Sąd uznał za wiarygodne relacje świadków i pozwanej w zakresie w jakim wskazywali oni, że w mieszkaniu w K. pozostały niektóre ruchomości spadkodawczyni. Należy jednak zauważyć, że relacje te nie były w stanie wskazać konkretnie, które z tych ruchomości należały do spadkodawczyni, nadto wbrew ciężarowi z art. 6 k.c. nie zgłoszono ku temu stosownych środków dowodowych, w szczególności nie wykazano wartości poszczególnych przedmiotów (zaś celem wyceny biżuterii konieczne jest wiedza co do jej wagi i kruszcu). Jednocześnie należy wskazać, że sam fakt, iż pewne przedmioty pozostały w rękach powodów nie zmienia tego, że przedmioty te nadal były własnością spadkodawczyni, a następnie własnością spadkobierczyni na podstawie pozostawionego testamentu i zwiększałyby one wartość majątku spadkowego od którego uzależniona jest wysokość zachowku.

Jednocześnie Sąd uważa za wiarygodny fakt, iż spadkodawczyni spierała finansowo swoje wnuki, jednakże fakt zaciągnięcia całego kredytu w A. Banku na potrzeby powoda nie został udowodniony. Należy wskazać, iż już w odpowiedzi na pozew pojawia się twierdzenie, iż kredyty zaciągnięte zostały częściowo na potrzeby J. D. (1), a częściowo na potrzeby R. T. (1). Zatem po stronie pozwanej spoczywał ciężar udowodnienia, w jakiej konkretnej kwocie powód otrzymał pieniądze z zaciągniętego zobowiązania. Należy wskazać, iż nawet w przytoczonej korespondencji mailowej nie pada sformułowanie, iż kredyt został zaciągnięty na potrzeby powoda (mowa jest tylko o kredycie studenckim w kwocie 600 zł miesięcznie i żądaniu jego spłaty). Jednocześnie należy zauważyć, iż przekazanie pieniędzy powodowi winno być potwierdzone sporządzeniem stosownej umowy (umowy darowizny) i ze względów podatkowych dokonane przelewem.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do zasady, a częściowo co do wysokości.

Zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c., zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawnionym jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony

jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadła przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału. Powołany przepis określa wąski krąg osób potencjalnie uprawnionych do zachowku, uzależniając dodatkowo powstanie ich roszczenia od tego, aby w konkretnym stanie faktycznym były one powołane do spadku z mocy ustawy. Jeżeli ustalono, że osoby takie są uprawnione do zachowku, dalszej ocenie podlega czy w drodze spadkobrania otrzymały one cały należny im zachówek. Jeżeli nie, wówczas przysługuje im roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku, a jeżeli w wyniku dziedziczenia, zapisu czy darowizny uzyskały korzyść mniejszą niż należny im zachówek, przysługuje im roszczenie o uzupełnienie sumy potrzebnej do pokrycia zachowku. W pierwszej kolejności roszczenie o zachówek kierowane jest przeciwko spadkobiercom.

W realiach niniejszej sprawy niesporne było, że na mocy sporządzonego notarialnie testamentu całość spadku po zmarłej J. D. (1) przypadła pozwanej. Wątpliwości nie budziło również, że spadek obejmował prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...). W toku procesu nie zostało udowodnione, iż spadkodawczyni była właścicielką innych nieruchomości, czy ruchomości przedstawiających znaczną wartość materialną, bądź też, aby dysponowała jakimikolwiek oszczędnościami. Natomiast zostało udowodnione, iż w skład spadku wchodził dług w postaci niespłaconej kwoty kredytu w A. Bank w kwocie 23.858,77 zł. W świetle powyższego powodowie, jako spadkobiercy ustawowi spadkodawczyni, uprawnieni są do dochodzenia roszczenia objętego żądaniem pozwu, co do zasady, od pozwanej, która otrzymała w spadku lokal mieszkalny wyczerpujący całą masę spadkową.

Określenie wartości zachowku wymaga ustalenia: wielkości udziału spadkowego, jaki przypadłby osobie uprawnionej do zachowku na podstawie ustawy, rodzaju ułamka, o którym stanowi art. 991 § 1 k.c. oraz wartości spadku. Przy obliczeniu wysokości zachowku należy przede wszystkim ustalić wartość spadku. Wprawdzie art. 993 k.c. nie wskazuje na konieczność dokonania takiego zabiegu, ale nie może budzić wątpliwości, że należy określić czystą wartość spadku, tzn. obliczyć wartość aktywów spadkowych i odjąć od tego pasywa (zob. E. Skowrońska – Bocian, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki, Warszawa 2008, s. 182). Z tym, że wartość spadku ustala się, co do zasady, według cen z daty orzekania o roszczeniach z tytułu zachowku (por. cyt. uchwała składu 7 sędziów SN w sprawie III CZP 75/84). Obliczenie wartości stanu czynnego spadku pozwala na ustalenie tzw. substratu zachowku. Jest to wartość, która stanowi podstawę ustalenia sumy stanowiącej zachówek należny uprawnionemu. Dodać przy tym należy, że na substrat zachowku składa się czysta wartość spadku powiększona o wartość podlegających doliczeniu darowizn. Zgodnie z art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny poczynione przez spadkodawcę.

Wartość przedmiotowego lokalu mieszkalnego została ustalona na kwotę 241.000 zł. Ponadto, w ocenie Sądu, obliczając zachówek winno się także uwzględnić dług w kwocie 23.858,77 zł. Zatem czynna wartość spadku wyniosła 217.141,23 zł.

Sąd przy tym nie doliczył do substratu zachowku żadnych darowizn uczynionych na rzecz powodów, stosownie do art. 996 k.c. Pozwana wbrew ciężarowi z art. 6 k.c., który stanowi, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, nie zdołała udowodnić, iż spadkodawczyni dokonała na rzecz wnuków jakichkolwiek darowizn. Przed wszystkim należy wskazać, iż nie udowodniono, że mieszkanie na rzecz M. T. (1) zostało darowane jej przez spadkodawczynię, nie zaoferowano w tym celu żadnych dowodów, wydaje się wręcz, że mieszkanie to zostało jej darowane (lub zapisane na wypadek śmierci) przez prababkę, a nie babkę. Nie udowodniono też, że R. T. (1) otrzymał od babki darowizny w wysokości sumy kredytu, który miała zaciągnąć spadkodawczyni na swoje i jego potrzeby. Należy wskazać, iż to, że kredyt w A. Banku konsolidował m. in. kredyt „studencki” nie oznacza, że miałby on zostać przeznaczony na potrzeby powoda, jako studenta. Mieszkanie w K. zaś zostało przekazane darowizną na rzecz powoda, ale przez jego matkę B. T.. Jednocześnie nie udowodniono że kwoty które zostały przelane w okresie od 4 marca 2017 do 20 kwietnia 2017 r. zostały przekazane na rzecz powodów. Przede wszystkim przelewy te były dokonane w większości (oprócz jednego) na rzecz B. T.. Jak ustalano w toku postępowania spadkodawczyni prowadziła z B. T. wspólne gospodarstwo domowe. B. T. miała dostęp do rachunku matki i to ona, obsługiwała rachunek i zlecała poszczególne przelewy. Skoro poszczególne przelewy nie były objęte wolą spadkodawczyni nie sposób jest mówić o jakiegokolwiek darowiznie (wrażającej oświadczenie woli) na rzecz powodów. Jednocześnie przy darowiznie potrzebne

jest oświadczenie obdarowanego, iż darowiznę przyjmuje, zaś nie udowodniono, aby takie oświadczenie było przez kogośkolwiek z powodów wyrażone. Jednocześnie Sąd zauważa, że przysporzenia były dokonywane na rzecz chorej B. T., a nie na rzecz powodów.

O wysokości zachowku decydują dwa czynniki: kwalifikacje osobiste uprawnionego (jego małoletniość lub trwała niezdolność do pracy) oraz wartość udziału spadkowego, który przypadłby mu przy dziedziczeniu ustawowym. W chwili otwarcia spadku, to jest w dniu 3 marca 2018 roku powodowie byli pełnoletni i nie mieli orzeczonej trwałej niezdolności do pracy. Do spadku po J. D. (1) z ustawy powołana byłaby pozwana w 1/2 części oraz powodowie po 1/4 części. Z tych powodów ułamek, obliczony zgodnie z art. 991 § 1 k.c., wynosi 1/8 substratu zachowku, dając kwotę 27.142,65 zł na rzecz każdego z powodów.

W przedmiotowej sprawie pozwana podniosła zarzut sprzeczności żądań powodów z zasadami współzycia społecznego, wskazując, że z tego powodu Sąd winien oddalić powództwo, bowiem powódka w dniu 4 lipca 2017 r. wyrzuciła spadkodawczynię z mieszkania. W judykaturze wyrażono pogląd, iż w sprawie o zachówek nie jest wyłączone obniżenie wysokości należnej z tego tytułu sumy na podstawie art. 5 k.c. (por. uchwała SN z dnia 19 maja 1981 roku, III CZP 18/81, OSNC 1981/12/228), a nawet oddalenie powództwa z tego powodu. Zakres zastosowania powyższego przepisu powinien być jednak stosunkowo wąski, bowiem ocena sądu, czy żądanie zapłaty sumy odpowiadającej wysokości zachowku stanowi nadużycie prawa podmiotowego (art. 5 k.c.), nie powinna pomijać, że prawa osoby uprawnionej do zachowku służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma wobec swoich najbliższych (por. wyrok SN z dnia 07 kwietnia 2004 roku, IV CK 215/03, PiP (...)). Względy te nakazują szczególną ostrożność przy podejmowaniu oceny o nadużyciu prawa żądania zapłaty sumy pieniężnej odpowiadającej wysokości zachowku, która nie może opierać się jedynie na ogólnym odwołaniu się do klauzuli generalnej zasad współzycia (wyrok SA w Białymstoku z dnia 31 marca 2011 roku, I ACa 99/11, OSAB 2011/1/21). Obniżenie wysokości zachowku (pozbawienie zachowku) może więc mieć miejsce w przypadkach zupełnie wyjątkowych, już samo pozbawienie uprawnionego do zachowku korzyści ze spadku w drodze dziedziczenia jest dla niego okolicznością krzywdzącą i dolegliwą, a stanu tego nie powinno jeszcze pogłębiać ograniczenie możliwości realizacji roszczeń z tytułu zachowku. Z uwagi na charakter zachowku pozbawienie go na podstawie art. 5 k.c. musi zatem sankcjonować wyłącznie rażące przypadki nadużycia tego prawa (por. m.in. wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 roku, IV CK 215/03, L.; wyrok SN z dnia 25 stycznia 2001 roku, IV CKN 250/00, L.). Doniosłość skutków związanych z pozbawieniem prawa do zachowku uzasadnia przyjęcie, że postępowanie uprawnionych do zachowku musi być rażąco naganne oraz cechować się złą wolą po ich stronie. Trafnie wskazuje się tak w orzecznictwie jak i w doktrynie, że o nadużyciu prawa przez żądanie zapłaty zachowku mogą decydować jedynie okoliczności istniejące w płaszczyźnie „uprawniony – spadkobierca/obdarowany”. Nie można, bowiem abstrahować od faktu, że wyłączenia prawa do zachowku, z uwagi na niewłaściwe postępowanie w stosunku do spadkodawcy, dokonuje on sam na drodze wydziedziczenia. Okoliczności występujące na linii uprawniony - spadkodawca nie są oczywiście pozbawione znaczenia. Jednak mogą zostać uwzględnione tylko jako dodatkowe, potęgujące stan sprzeczności z kryteriami nadużycia prawa. Samodzielnie nie mogą dawać podstawy do stwierdzenia nadużycia prawa (por. T. Juszyński, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2004 roku, IV CK 215/03, „Państwo i Prawo” 2005 rok, nr 6, poz.111). Zachówek stanowi bowiem minimum zagwarantowanego udziału w spadku spadkobiercy ustawowemu i pozbawić go tego udziału na podstawie art. 5 k.c. można tylko w sytuacjach zupełnie wyjątkowych (wyrok SA w Warszawie z dnia 9 września 2009 roku, VI ACa 286/09, L.).

Przenosząc powyższe na grunt omawianej sprawy wskazać należy, że zgromadzony materiał dowodowy, w tym zeznania świadków oraz depozycje stron, nie dają podstaw do wniosku, że powodowie zachowywali się względem spadkodawczyni (a tym bardziej pozwanej) w sposób, który uzasadniałby oddalenie powództwa o zachówek. Z poczynionych ustaleń wynika, że powodowie pozostawali ze spadkodawczynią w obopólnym konflikcie, jednak nieuzasadniającym pozbawienia ich prawa do zachowku na podstawie art. 5 k.c. Jak już podniesiono powyżej M. T. (1) nakazała opuszczenie mieszkania spadkobierczyni w odpowiedzi na konkretne i nieudowodnione zarzuty: przywłaszczenia przez nią pieniędzy z rachunku spadkodawczyni, braku opieki nad chorą matką, stylem życia (częstymi podróżami). W konflikt ten dobrowolnie zaangażowała się sama pozwana, a także do konfliktu przystąpiła B. T. a także później R. T. (1).. Jednocześnie trzeba podkreślić, iż zarzut „usnięcia babci z mieszkania” należało

rozpatrywać jedynie w odniesieniu do żądania M. T. (1), zachowanie jej nie wpływa na ocenę relacji R. T. (1) względem spadkodawczyni, zaś R. T. (1) nie wiele można zarzucić, a zwłaszcza dokonanie rażąco niewdzięcznego, niegodziwego zachowania. Należy wskazać, że korespondencja mailowa była jego reakcją na sytuację konfliktową, żądania spadkodawczyni i czynne zaangażowanie się w konflikt A. M.. Nadto, konflikt ten został podsycony, wobec nieporozumienia co do miejsca pochówku B. T. przy udziale powódki, spadkodawczyni i pozwanej. Jednocześnie należy podkreślić, iż spadkodawczyni nie wydziedziczyła powodów, mimo iż miała ku temu okazję (zasięgnęła porady prawnej). Pozwana podnosiła, iż jej matka nie zdążyła ich wydziedziczyć, bowiem zachorowała i zmarła. Jednak zdaniem Sądu zdążyłaby to zrobić, gdyby tego chciała, bowiem w grudniu 2017 roku miała już wiedzę prawną w jaki sposób tego dokonać. Miała ona odłożyć tę decyzję na okres po święcie T.. Zdaniem Sądu decyzja o wydziedziczeniu powodów nie została po prostu podjęta, zaś spadkodawczyni znajdowała się w procesie podejmowania tej decyzji, jednakże brak jest dowodu na to, iż taka decyzja zapadłaby w 100%, zwłaszcza, iż w przeszłości już zdarzały się konflikty między powodami a J. D. (1) (wyrzucenie powoda z mieszkania, wyprowadzka powódki), mimo tych konfliktów członkowie rodziny godzili się ze sobą.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwotę po 27.142,65 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty, oddalając pozew w pozostałej części.

O odsetkach ustawowych od zasądanego zachowku orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. Stosownie do treści tego przepisu, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Termin spełnienia świadczenia z tytułu zachowku nie jest oznaczony w przepisie, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, dlatego pozwana zobowiązana była spełnić je niezwłocznie po wezwaniu do wykonania (art. 455 k.c.). Wskazać należy, że zagadnienie oznaczenia daty początkowej zasądzenia odsetek za opóźnienie od roszczenia o zachówek wzbudza pewne kontrowersyjne. Zgodnie z jednym poglądem, roszczenie o zachówek staje się wymagalne z chwilą określenia przez sąd jego wysokości według cen z daty orzekania o nim i dopiero z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie. Pogląd drugi wskazuje natomiast, że zastosowanie w tym przypadku znajduje ogólna reguła z art. 455 k.c. i tym samym odsetki za opóźnienie należą się od daty wezwania zobowiązanego do zapłaty. W ślad za orzecznictwem Sądu Najwyższego (tak w szczególności wyrok SN z dnia 17 kwietnia 2009 roku, III CSK 298/08; wyrok SN z dnia 17 września 2010 roku, II CSK 178/10), uznając deklaracyjny charakter orzeczenia o zachowku, Sąd akceptuje drugie ze wskazanych stanowisk. W niniejszej sprawie pełnomocnik skierował do pozwanej list z dnia 6 marca 2019 r., w którym poprosił on o określenie w jakiej wysokości i w jaki sposób jego wnioskodawcy mogą spodziewać się kwot stanowiących równowartość 1/8 wartości spadku. Pozwana, przez pełnomocnika, odpowiedziała na list pismem z dnia 6 maja 2019 r. Jednakże w liście tym nie padło wezwanie do zapłaty konkretnej kwoty. Dlatego też odsetki te zostały zasądzone od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu tj. od 20 sierpnia 2020 r.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. powodowie wygrali bowiem spór w 90%. Sąd uwzględnił przy tym fakt, iż powodów uczestniczyło współuczestnictwo formalne, zatem ponosili oni niezależne od siebie koszty, mimo reprezentowania ich przez jednego pełnomocnika. Bowiem: w razie współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. (tak: Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 29/15, OSNC 2016/6/69). Zatem jeden powód poniósł następujące koszty: 750 zł tytułem wykorzystanej zaliczki, 1.500 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, 8,50 zł tytułem połowy opłaty skarbowej i 3.600 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika tj. łącznie 5.858,50 zł na rzecz jednego z powodów. Pozwana zaś poniosła koszty w wysokości 3.617 zł (koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i wynagrodzenia pełnomocnika). Zatem łącznie koszty w relacji 1 powód i pozwana wyniosły 9.475,50 zł. 90% z tej kwoty to 8.527,95 zł i taką kwotę pozwana winna ponieść w relacji do każdego z powodów, zaś poniosła 3.617 zł, zatem do zasądzenia na rzecz każdego z powodów pozostaje różnica – tj. kwota 4.910,95 zł zasądzona w punkcie 3. wyroku. Kwota ta została zasądzona z

należnymi na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Zgodnie z przepisem art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 98 k.p.c. Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi kwotę 1.810,35 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, zaś od pozwanych po kwocie 100,58 zł w stosunku w jakim poszczególne strony przegrały proces. Na nieuiszczone koszty sądowe złożyły się: koszty wydania opinii przez biegłą w kwotach: 1.311,28 zł (k. 194), 554,81 zł (k. 218), 145,43 zł (k. 246) tj. łącznie 2.011,52 zł. 90% z tej kwoty stanowi 1.810,36 zł, zaś 10% - 201,16 zł (połowa 100,58 zł).

Z tych względów, orzeczono jak w sentencji.